

»Glejte! Moj najljubši učenec je bil. Upal sem, da se danes sestanem po tridesetih letih z njim, pa sem ga našel tu.«

Deklica je pogledala toplo v starčeve mokre oči. Potem je stegnila roko in rekla:

»Dobri ste, gospod profesor! Hvala tisočkrat.«

Iskal je zmedeno za besedo, da bi se opravičil in odklonil zahvalo. A deklica je bila že izginila za cipresami. On pa je tegobno iskal, kod je šla, in je prišel z grobov nazaj na cesto. V solnce in pesmi vriskajočega poldne je utonil v nove sanje, v spomine tako daleč, da se je bila skorajda že vsa resničnost tistega življenja izgubila in je dihala davnina le še kot pozabljena pesem in pokopan vonj. Pesem je govorila tegobno slovesno v eklogah Kosegartnove idile; ugasla sreča je vonjala bridko, kot misel na rajno mater.

Pred petdesetimi leti si je bil gospod kot profesorski početnik najel skromno sobo pri dvakrat ovdoveli gospe Ani nekje v Krakovem. Dve leti je že bival v hiši, preden je postal nekam domač. Uvela ga je bila še otročja domača hči Metka. Pred njeno dvajsetletno po poli sestro Marijo je mladi učitelj zardeval kakor učenec v šoli. Potem pa se je bil mladi in sramežljivi začetnik udomačil. Bral je gospodični Mariji pesmi iz starejše in novejše dobe. Tiha in zamišljena deklica mu je rastla v dušo. Sanjal jo je in molil kot ideal »lepe duše«, kakor si je bil zamislil svoj vzor iz Goetheja in še iz baročnosti Kosegartnove pesmi. Sivi gospod Orešec že sam ni več dobro vedel, kaj je bilo pravzaprav pretrgalo tisto njegovo takratno tiho srečo. Kakor v nedopisani pesmi se je za prvim poglavjem idila zgubila v praznem. Nekakim lutkam podobni ste se pojavili za trenutje dve moški postavi v igri. Za prvega je doznal gospod Orešec pozneje, da je postal Mariji zakonski mož, drugi mu je bil ugasnil brez sledu. V starčevem spominu je živel le še kot medla senca s praznim in puhlim imenom Petra Rože. Živahneje se je obujala od časa do časa starcu misel na malo in poredno Marijino po poli sestro Metko, na ljubo otroče, ki mu je bilo nekoč zaplakalo na samem in razodelo, da se ji smili.

»Kdo se ji je smilil?« je skušal stari gospod, živo vznemirjen ob spominu, sa-

DANIEL SAVOYE: POSESTNICA AJMANOVEGA GRADU (1725).

memu sebi odgovoriti. Zazibalo se mu je kakor rahlo zagrinjalo pred duhom. Že je verjel, da bo zdajci videl in imel jasno v sliki: Marija na sredi, on sam ob njeni levi z Metko, zadaj gospa Ana. Prav ob strani vstaja iz sivega ozadja še eno lice: Marijin mož, in še eno: Peter Roža.

»Kdo se ji je smilil?« išče starček. Ali sestra, ali jaz ali pa oni zadnji, oni Peter Roža?«

»Peter Roža?« je vprašal glasno, zmedeno.

»Tukaj, blagorodje!« mu je odgovorilo na besedo.

Gospod Orešec se je osuplo ozrl in začudil, ko mu je bilo glasno izgovorjeno ime priklivalo v trenutku ob stran suhotnega človeka njegovih let, ki je zdajci našel korak ob njem in se razvnel neposredno v živahno ogorčenost nekakšne čudno slovesno igralske besede.

»Prijatelj pač iz lepših dni, ki so za nami? Za uteho srcu mojemu! Išče tudi pokoja in oddiha na prostem? Pobegnil je mestu, prahu in smradu? Sočutim! Ha! Kmalu bo ta Sodoma pred nama prazna. Vsi dobri jo zapuščajo. Ali pa umirajo! Ha, prijatelj!